

Nr 9

Utlåtande i anledning av väckta motioner om ökad social informationsverksamhet m. m. samt om effektivisering av den statliga pressinformationen.

I de likalydande motionerna I: 48 av fru *Hamrin-Thorell m. fl.* och II: 85 av herr *Mundebo m. fl.* hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om utredning rörande en utökad social informationsverksamhet.

I de likalydande motionerna I: 105 av fru *Olsson, Elvy*, och herr *Wikberg* samt II: 143 av herrar *Gustavsson* i Alvesta och *Elmstedt* hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla dels om utredning angående förbättrad information om de sociala förmånerna, dels om utredning i syfte att ersätta det nuvarande systemet med ansökning om tillkommande sociala förmåner med ett automatiskt förfarande.

I de likalydande motionerna I: 50 av herr *Palm* och II: 84 av herr *Lindahl* hemställes att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om att den statliga pressinformationen blir föremål för en samlad översyn samt att förslag framlägges om effektivisering och en fortsatt utveckling på detta område.

Samtliga ovannämnda motioner har hänvisats till allmänna beredningsutskottet, som upptagit dem till samtidig behandling.

I motionerna I: 48 och II: 85 framhålls att den snabba utbyggnaden av socialpolitiken ökat behovet av åtgärder för att bland allmänheten sprida upplysning om den sociala lagstiftningen. Många är oklara över vilka rättigheter och skyldigheter de har. Åtskilliga går miste om sociala förmåner därför att de inte känner till dessas existens eller förutsättningar för att få bidrag.

Många människor vill också enligt motionärerna dryfta personliga angelägenheter och problem men vet inte vart de skall vända sig eller om det över huvud finns någon instans som de kan kontakta för att få råd och bistånd.

Även om vissa åtgärder vidtagits måste konstateras att den sociala informations- och rådgivningsverksamheten är av ringa omfattning och ingalunda motsvarar behovet. En samlad utredning om denna fråga bör enligt motionärernas mening komma till stånd.

I motionerna I: 105 och II: 143 anföres att en bättre information från myndigheternas sida är nödvändig för att allmänhetens kunskaper om de

sociala förmånerna skall kunna förbättras. Broschyrer och skrifter i vilka de sociala förmånerna presenteras borde kontinuerligt och automatiskt komma allmänheten till del. Dessutom borde TV och radio utnyttjas på ett bättre sätt än hittills.

Motionärerna framhåller vidare att det för att komma i åtnjutande av flera av de vanligaste sociala förmånerna fordras att man lägger in ansökan. Detta gäller bl. a. den allmänna ålderspensionen, barnbidragen och barnpensionen från folkpensioneringen vid den ena av eller båda föräldrarnas bortgång. För alla parter borde det vara enklare om uppgifter om pensionsberättigade lämnades av folkbokföringsmyndigheten till försäkringskassan och att pensionen därefter utginge automatiskt. Ett liknande förfarande borde kunna gälla beträffande nyföddas barnbidragsförmåner.

I motionerna I: 50 och II: 84 framhålles att de som har att sköta informationen till allmänheten i press, radio och TV i många fall är i behov av bättre kännedom om sådana faktiska uppgifter som ofta endast expertis och direkt ansvariga personer förfogar över. På detta område har, anser motionärerna, en informations- och pressombudsmannafunktion mycket stora uppgifter att fylla.

En genomgång av det aktuella läget beträffande de statliga organens utåtriktade service — främst till pressen — visar enligt motionärerna att många publika ämbetsverk och myndigheter alltjämt saknar en tillfredsställande pressinformation. I många fall saknas helt kontaktorgan med massmedia. Målet måste vara att nå största möjliga effektivitet för de statliga organen i förening med en starkt förbättrad service för såväl pressen som allmänheten. Mycket vore vunnet om en samlad översyn av den statliga informations- och pressombudsmannainstitutionen genomfördes i ett sammanhang.

Beträffande motiveringarna i övrigt får utskottet hänvisa till motionerna II: 85 och II: 143.

Utskottet har inhämtat yttranden över motionerna I: 48 och II: 85 samt I: 105 och II: 143 från socialstyrelsen, riksförsäkringsverket, statskontoret, Sveriges Radio och Svenska försäljnings- och reklamförbundet samt över motionerna I: 50 och II: 84 från sistnämnda tre organ ävensom från Svenska Tidningsutgivareföreningen. Därjämte har tillfälle beretts 1961 års sjukförsäkringsutredning att inkomma med yttrande över motionerna I: 105 och II: 143.

Beträffande *frågan om en utvidgad social informationsverksamhet* anför *socialstyrelsen* att socialnämndernas verksamhet i vad gäller att tillhandagå allmänheten med råd och upplysning och lämna annat bistånd i personliga angelägenheter är under utbyggnad. Styrelsen framhåller emellertid att en allmänt hållen information ej utgör någon garanti för att alla enskilda fall skall komma i åtnjutande av förmåner de kan vara berättigade till.

Styrelsen anför vidare i samma fråga:

På initiativ av statens konsumentråd bildades 1965 en samarbetskommitté

med representanter för ett antal statliga verk och myndigheter bland annat riksförsäkringsverket, arbetsmarknadsstyrelsen och socialstyrelsen. Ändamålet med samarbetskommitténs verksamhet är effektiv konsumentupplysning om myndigheternas verksamhet och vart den syftar. Kommittén skall bland annat diskutera och föreslå lösningar av problem beträffande den till konsumenterna riktade informationsverksamheten. Arbetet har ännu ej mer än börjat, men så småningom bör detta enligt socialstyrelsens bedömning kunna leda till att motionärernas intentioner förverkligas.

Den upplysningsverksamhet som socialstyrelsen för närvarande bedriver är huvudsakligen inriktad på information till de regionala och kommunala socialvårdande organen. Denna verksamhet kommer givetvis indirekt allmänheten till godo. Styrelsen utger två publikationer, Sociala Meddelanden och Socialstyrelsens Råd och Anvisningar. Som komplettering till dessa skrifter vore det värdefullt med social upplysningsfilm, folders m. m. — — —

Socialstyrelsen finner det önskvärt att frågan om ökad social information ägnas speciell uppmärksamhet. Styrelsen anser dock att man i första hand bör fortsätta på den inslagna vägen med samarbete mellan olika myndigheter då det gäller dessa frågor och avvakta de rekommendationer och förslag som samarbetskommittén kan komma att lägga fram.

Socialstyrelsen får med hänvisning till det anförda föreslå att frågan om social information ej för närvarande blir föremål för särskild utredning.

Riksförsäkringsverket anför:

En inte obetydlig informationsverksamhet förekommer från riksförsäkringsverkets sida. Verket har sålunda en heltidsanställd pressombudsman för informationstjänsten. Vidare tillhandahåller verket — i den utsträckning de till verkets förfogande ställda medlen tillåter — tryckta upplysningar rörande de grundläggande bestämmelserna för allmän sjukförsäkring och allmän pensionering. Vissa tryckalster utdelas därjämte allmänt inför de tider, då arbetsgivarna har att avge arbetsgivaruppgifter till den av verket omhänderthavda debiteringen samt inför tidpunkten för den allmänna deklarationen.

En mera allmän information om socialförsäkringen har härutöver lämnats i den broschyr, benämnd »Din rätt till trygghet» som distribuerades under år 1965 till samtliga hushåll.

I förevarande sammanhang bör inte förglömmas den informativa verksamhet som bedrivs på det lokala planet av de allmänna försäkringskassorna. En av kassornas huvuduppgifter är att stå allmänheten till tjänst med upplysningar i socialförsäkringsfrågor. Genom den regionala och lokala försäkringskasseorganisationen står på detta sätt omkring 600 upplysningsställen till allmänhetens tjänst. Under riksförsäkringsverkets överinseende bedrivs en intensiv utbildningsverksamhet för att göra kassornas personal skickade att fylla dessa och andra på dem ankommande uppgifter. — — —

Riksförsäkringsverket vill tillägga, att verket anser att den organiserade rådgivningsverksamhet, som lämnas i dags- och veckopress m. m., utgör ett värdefullt komplement till det officiella upplysningsmaterial, som kan framställas av vederbörande myndigheter. Det har nämligen visat sig ytterst svårt att i broschyrer till allmänhetens tjänst lämna mer än relativt allmänt hållna informationer om socialförsäkringen. Behov av mera individuell upplysning kan sålunda föreligga i åtskilliga fall, där stöd inte kan

erhållas i den mera brett upplagda informationen. I den mån vederbörande då av någon anledning inte vänder sig till försäkringskassan fyller pressens rådgivningsverksamhet en beaktansvärd funktion.

Riksförsäkringsverket tillstyrker förslaget om en utredning rörande den statliga informationsverksamheten.

Statskontoret erinrar om att ämbetsverket fått i uppdrag att i samråd med riksrevisionsverket utreda frågan om den statliga publikationsverksamhetens finansiering. Förslag i ämnet beräknas bli framlagda under våren 1966.

Statskontoret tillstyrker att den begärda utredningen kommer till stånd.

Sveriges Radio anför att säker kunskap saknas om televisionens och radions effekt som upplysningsmedia i dessa stycken. Med hänvisning till detta faktum förklarar sig Sveriges Radio intresserad av en utredning av den typ som föreslås i nämnda motioner. I en sådan utredning bör även undersökningar göras om effekten av social informationsverksamhet såväl i press, radio eller TV separat som i form av samverken mellan dessa medier. Samspelet mellan exempelvis ett TV-program om mödrahjälp och däri gjorda hänvisningar till förekommande tryckt material bör också undersökas. För TV:s del torde en mera omfattande social upplysningsverksamhet knappast kunna bli aktuell med den begränsade sändningstid som för närvarande står till förfogande. I väntan på den ökning som tillkomsten av P2 kan innebära skulle därför en utredning vara mycket välkommen, i synnerhet som denna kunde klarlägga de kommunikationsproblem och meddelelsesvårigheter som måste övervinnas för att den önskade upplysningen verkligen skall bli effektiv och motiverad som programstoff.

1961 års sjukförsäkringsutredning anser att, även om försäkringskassornas service förbättras och informationen breddas genom flera och lättlästa broschyrer, är det önskvärt att informationen om socialförsäkringsförmånerna och andra sociala förmåner lämnas genom radio, TV och pressen i betydligt större utsträckning än hittills. Utredningen har med hänsyn härtill intet att erinra mot att en utredning angående förbättrad information om de sociala förmånerna kommer till stånd.

Svenska försäljnings- och reklamförbundet anför bl. a.:

Hela den statliga informationsverksamheten, således inte bara den som berör sociala förmåner, behöver aktiveras och intensifieras. Med nuvarande ordning blir den lagstiftning som syftar till hjälpgivande någonting som för många människor i vårt samhälle saknar reell innebörd. — Kommunikationsbehovet måste tillfredsställas genom utnyttjande av alla media och av all tillgänglig sakkunskap och teknik beträffande utnyttjandet av dessa media.

Rörande *frågan om en effektivisering av den statliga pressinformationen* anför *statskontoret*:

Statskontoret ansluter sig till motionärernas uppfattning att den statliga informations- och pressombudsmannainstitutionen har stora uppgifter när

det gäller att aktivt informera allmänhet och massmedia samt att en effektivisering bör komma till stånd inom detta område. Statskontoret erinrar emellertid om att kontoret av Kungl. Maj:t fått i uppdrag att i samråd med riksrevisionsverket utreda frågan om den statliga publikationsverksamhetens finansiering samt anför i anslutning härtill: Det har härvid inte ansetts lämpligt att begränsa utredningen till att avse enbart de statliga publikationerna, då denna form av publicering endast täcker en del av statens totala informationsverksamhet. Utredningen kommer därför att beröra även de frågor som framförts av motionärerna. Det torde sålunda enligt ämbetsverkets mening vara befogat att avvakta resultatet av den pågående utredningen rörande statens allmänna kommuniseringsverksamhet innan ställning togs till de i motionerna framförda förslagen. Resultatet av statskontorets utredning beräknas kunna framläggas under våren 1966. Ämbetsverket föreslår därför, att motionerna för närvarande ej föranleder någon riksdagens åtgärd.

Sveriges Radio konstaterar att det ter sig synnerligen önskvärt att den statliga informationen till pressen och etermedierna byggs ut och effektiviseras. Bristen på kontaktvägar verkar som en hämmande faktor i bägge riktningar. Dels sker endast i undantagsfall förhandsinformation från ämbetsverk och institutioner, dels hämmas initiativ från pressens och etermediernas sida av att pressombudsmän eller andra kontaktpersoner i de flesta fall saknas vid ämbetsverk och statliga institutioner. En effektiv presstjänst vid varje statlig instans vore till ovärderlig hjälp för en snabb och korrekt nyhetsservice och samhällsinformation via massmedia.

Tidningsutgivareföreningen vitsordar att den statliga informations- och pressombudsmannainstitutionen medfört en förbättrad informationservice för såväl pressen som allmänheten. Det synes emellertid vara förenat med betydande svårigheter att för närvarande dra upp generella riktlinjer för i vilken omfattning och takt en sådan service bör utbyggas. Innan så kan ske, måste ytterligare erfarenheter av denna service avvaktas. Det för tidningarna mest väsentliga är att verken och myndigheterna ger pressen god och snabb information, vilket ofta bäst kan ske genom direkt kontakt mellan pressen och de tjänstemän som handlagt olika frågor. Enligt TU:s mening bör därför frågan om inrättande av nya pressombudsmannatjänster tills vidare i varje särskilt fall prövas inom ramen för departementens årliga budgetbehandling.

Svenska försäljnings- och reklamförbundet anser att en permanent statlig opolitisk informationsverksamhet behöver inrättas för att den offentliga sektorn skall vara rustad att effektivt utnyttja tillgängliga medel. En sådan myndighet skall givetvis vara förhindrad att själv initiera information. Dess uppgift skall vara att på uppdrag av respektive statliga myndigheter sköta större upplysningsaktioner som går utanför myndigheternas normala presstjänst. Det nuvarande systemet att tillfälligt samla rådgivande kommittéer för »kampanjer» måste kompletteras med en kontinuerligt uppbyggd sakkunskap hos anställda så att man på den statliga sidan har möjligheter att veta hur man bäst skall utnyttja tillgängliga media och konsultföretag.

Beträffande *frågan om ersättande av ansökningsförfarandet med ett automatiskt förfarande* anför de olika remissinstanserna:

Socialstyrelsen: Styrelsen har i egenskap av tillsyns- och besvärsmyndighet befattning med frågor rörande allmänna barnbidrag. Då barnavårds-

nämnden fattar beslut om att barnbidrag skall utgå för ett barn, har nämnden att samtidigt fastställa vem som äger uppbära bidraget. Det är alltså nödvändigt att barnavårdsnämnden får kännedom om var barnet vistas och vem som har det i sin vård. Utan ett ansökningsförfarande skulle det medföra en betydande administrativ belastning för barnavårdsnämnderna att skaffa dessa uppgifter. Styrelsen kan sålunda ej tillstyrka att ansökningsförfarandet frångås då det gäller allmänna barnbidrag.

Riksförsäkringsverket: Ansökningsförfarande har av skilda skäl ansetts nödvändigt i fråga om de olika formerna av den allmänna pensioneringen.

Vad ålderspensionen beträffar må erinras att denna kan utgå redan innan den försäkrade fyller 67 år. Den försäkrade äger emellertid även börja uttaga ålderspensionen senare än vid 67-årsgränsen. Redan i denna valfrihet ligger ett behov av att genom ansökan erhålla kännedom om den försäkrades önskemål i pensionsfrågan.

Förtidspension och invaliditetsersättning kräver av naturliga skäl att den försäkrade själv aktualiserar pensionsfrågans prövning; det må i detta sammanhang nämnas att försäkringskassan därjämte har möjlighet att med stöd av 16 kap. 1 § andra stycket lagen om allmän försäkring utan ansökan tillerkänna förtidspension åt försäkrad, som uppbär sjukpenning eller ersättning för sjukhusvård.

Allmänt gäller härutöver att beslut om pension i regel inte kan fattas utan tillgång till vissa grundläggande uppgifter som måste lämnas av den försäkrade. Detta gäller exempelvis uppgifter om sammanboende med annan, uppgifter om utländsk yrkesskadeersättning och uppgifter om minderåriga barn. För att bedöma rätten till inkomstprövade pensionsförmåner (kommunalt bostadstillägg och hustrutillägg) erfordras givetvis uppgifter om inkomst- och förmögenhetsförhållanden. Vad beträffar kommunalt bostadstillägg kräves för att kunna besluta därom därjämte uppgifter om den försäkrades bostadskostnad i de fall, där de av kommunen beslutade grunderna för tillägget innebär att hänsyn skall tagas till denna faktor.

Genom ansökningen införskaftas därjämte vissa uppgifter, som är nödvändiga för den administrativa handläggningen av pensionsärendet, exempelvis uppgifter om sådana sidoinkomster som påverkar preliminärskatteavdraget och om den adress under vilken pensionen skall utbetalas samt uppgifter som erfordras för att bedöma huruvida annan än den försäkrade skall vara betalningsmottagare.

För att de, som kan förväntas bli berättigade till vissa typer av pensioner, ej skall gå miste om dessa, har riksförsäkringsverket föreskrivit att de allmänna försäkringskassorna skall avisera enligt följande.

Försäkrad, som inte uppbär någon form av pension, aviseras senast under fjärde månaden före den under vilken han uppnår 67 år dels om sin rätt till allmän ålderspension från sextiosjuårs månaden, dels att pensionen skall sökas hos försäkringskassan. Den försäkrade tillställs samtidigt ansökningsblankett, svarskuvert samt en av riksförsäkringsverket utgiven upplysningsbroschyr om den allmänna pensioneringen.

Försäkrad, som blir änka, aviseras — så snart försäkringskassan erhållit meddelande från länsbyrå för folkbokföringen om hennes ändrade civilstånd — dels att allmän änkepension kan utgå under vissa förutsättningar, dels att pensionen skall sökas hos försäkringskassan, dels — om barn finnes — att rätt till barnpension kan föreligga, dels ock att vid ansökan om änke- och barnpension skall fogas prästbevis, som erhålles från pastors-expeditionen. Även i detta fall bifogas ansökningsblankett, svarskuvert och upplysningsbroschyr.

Försäkrad, som blir änkling, är inte föremål för någon avisering från försäkringskassan. Kassan saknar nämligen upplysningar om huruvida änklungen har barnpensionsberättigade barn. Eftersom änklungen dessutom saknar laglig möjlighet att få pension efter sin avlidna hustru, har riksförsäkringsverket inte funnit sig böra föreskriva avisering till änklungen. Försäkringskassorna har emellertid — för att undvika att barnpensionsberättigade barn efter avliden moder går miste om barnpension — från ett flertal pastorsämbeten lyckats utverka att prästbevis tillställes kassan beträffande varje kvinna som avlidit och som efter vad för vederbörande pastorsämbete är bekant efterlämnat barn under 19 år. I sådana fall aviserar kassan barnens förmyndare om de pensionsförmåner, som lagen om allmän försäkring tillförsäkrar barn under 19 år.

Försäkrad, som uppbär kommunalt bostadstillägg och som blir mantalskriven inom annan kommun, aviseras om att tillägget upphört vid årsskiftet och att den försäkrade, om han önskar få frågan om fortsatt bostadstillägg prövat, skall ansöka därom hos försäkringskassan. Vid skrivelsen fogas ansökningsblankett.

Om försäkringskassan på grund av avisering från länsbyrå, lokal skattemyndighet, yrkesskadeinrättning eller från likartade myndigheter och inrättningar finner att en pension i fortsättningen skall utgå efter andra grunder eller med annat belopp, omprövas pensionen av kassan utan att den försäkrade behöver ansöka därom (s. k. automatisk omräkning). Riksförsäkringsverket har i detta avseende utfärdat detaljerade föreskrifter för försäkringskassorna. Den försäkrade delges kassans beslut avseende den omprövade pensionen. — — —

Har kommun beslutat höjning av kommunala bostadstillägg, sker enligt av riksförsäkringsverket utfärdade föreskrifter automatisk omräkning av sådana förmåner i de fall, där de av kommunen beslutade grunderna för bostadstillägg inte till någon del gjorts beroende av bostadskostnaderna.

Riksförsäkringsverket har sålunda utfärdat föreskrifter till försäkringskassorna om dels aviseringsskyldighet till vissa bestämda kategorier av försäkrade och dels automatisk omräkning av löpande pensioner i de fall, där sådan omräkning är möjlig. Detta har skett för att i görlig mån förhindra att pensionsberättigade går miste om förmåner eller höjningar av förmåner på grund av ovetskap om gällande bestämmelser.

Enligt riksförsäkringsverkets mening kan man med nuvarande materiella regler för den allmänna pensioneringen inte avstå från kravet på ansökan från den försäkrades sida om erhållande av pensionsförmåner. — — —

Övriga socialförsäkringsgrenar inom riksförsäkringsverkets ämbetsområde utgöres av den allmänna sjukförsäkringen och yrkesskedeförsäkringen. Förmånerna inom dessa kan inte utlösas annat än efter impulser från de försäkrade eller, i fråga om yrkesskedeförsäkringen, vederbörande arbetsgivare, som har att inkomma med anmälan om inträffad yrkesskada.

Vad beträffar frågan om ansökningsförfarandets slopande får riksförsäkringsverket under åberopande av vad därutinnan ovan anförts avstyrka motionärernas förslag om utredning.

Statskontoret: Det ifrågasatta förfarandet torde i vissa fall efter en teknisk utredning av ärendet sannolikt kunna införas. Ansökningsförfarande måste likväl bibehållas i ett avsevärt antal fall, t. ex. i fråga om förtids- och änkepensioner. Handhavandet av pensions- och barnbidragsärenden är fördelat på ett stort antal lokala organ, varför någon samlad större besparings-effekt av ett ändrat handlägningsförfarande inte torde uppnås.

Då frågan torde vara av stort intresse både för allmänheten och för stats-

verket tillstyrker statskontoret att den begärda utredningen kommer till stånd.

1961 års sjukförsäkringsutredning: Även om ansökningsförfarandet i princip ersättes med ett automatiskt förfarande synes det vara nödvändigt att bibehålla ansökningsförfarandet i vissa särskilda fall, t. ex. vid förtida uttag eller uppskjutet uttag av pension. En övergång till ett automatiskt förfarande synes utredningen i alltför hög grad ålägga den ena parten — försäkringskassorna — aktivitet och kan befaras motverka en naturlig aktivitet från den andra parten — de förmånsberättigade. Emellertid torde det vara möjligt att inom ramen för nuvarande ansökningsförfarande vidtaga åtgärder i administrativ ordning för att eliminera risken för att barnpensionsförmån blir outnyttjad genom att ålägga pastorsämbetena att lämna kassorna uppgifter om samtliga efterlevande pensionsberättigade barn. Härigenom skulle kassorna, som saknar register över barn under 16 år, få möjlighet att upplysa samtliga målsmän och förmyndare om barnens pensionsrätt. Kassornas nuvarande åtgärder beträffande upplysningar till de ålderspensionsberättigade torde vara tillfyllest för att eliminera riskerna för att dessa förmåner skall bli outnyttjade.

Ovan föreslagna åtgärder torde kunna vidtagas utan sådan utredning som motionärerna föreslår.

Utskottet

I förevarande motioner hemställes om utredning angående en ökad social informationsverksamhet (I: 48 och II: 85 samt I: 105 och II: 143) och en översyn av den statliga pressinformationen (I: 50 och II: 84). Därjämte yrkas utredning i syfte att ersätta det nuvarande systemet med ansökning om tillkommande sociala förmåner med ett automatiskt förfarande (I: 105 och II: 143).

Vad först gäller den samhälleliga informationen har hithörande frågor behandlats av utskottet vid såväl 1963 som 1965 års riksdagar. Utskottet har därvid framhållit vikten av att det allmänna lämnar en effektiv information, som i lättillgänglig form och med utnyttjande av olika kommunikationsmedel — TV, radio, publikationer m. m. — lämnar upplysning om exempelvis de rättigheter och skyldigheter lagstiftningen på olika områden innebär för medborgarna. Utskottet har också betonat vikten av att allmänheten informeras om vart den har att vända sig i olika angelägenheter och att såväl de kommunala myndigheterna som de lokala statliga organen lämnar en ändamålsenlig och effektiv information.

Sammanfattningsvis uttalade utskottet i fjolårets utlåtande att frågan om informationsverksamheten förtjänade stor uppmärksamhet och att behov syntes föreligga av en mera aktiv information. Under hänvisning till att resultatet av en pågående utredning rörande den statliga publikationsverksamhetens finansiering borde avvaktas innan ytterligare åtgärder ifrågasattes föreslog emellertid utskottet att motionen icke skulle föranleda någon riksdagens åtgärd. Riksdagen beslöt i enlighet härmed.

Utskottet är alltjämt av den meningen att frågan om den samhälleliga informationen förtjänar stor uppmärksamhet, och utskottet vill i anledning av motionen om effektivisering av den statliga pressinformationen jämväl framhålla betydelsen av att myndigheterna — genom pressombudsmän eller eljest genom vidtagande av lämpliga åtgärder — håller god kontakt med olika massmedia. Enligt utskottets mening är samarbete mellan å ena sidan samhällets olika organ och å andra sidan press, TV och radio en förutsättning för en effektiv och allsidigt bedriven information.

Beträffande nyssnämnda utredning, som enligt Kungl. Maj:ts uppdrag verkställas av statskontoret i samråd med riksrevisionsverket och som synes täcka en dominerande del av statens informationsverksamhet såväl i förhållande till pressen som till allmänheten, har upplysts att förslag i ämnet beräknas bli framlagda under våren 1966. Enligt utskottets mening bör utredningsresultaten bli av stort värde såväl för bedömandet av behovet av ytterligare utredning som, därest sådant behov skulle visa sig föreligga, för en ändamålsenlig avvägning av omfattningen av en dylik översyn. Det må framhållas att statskontoret i sitt yttrande över motionerna om en effektivare pressinformation ansett det befogat att avvakta resultatet av den pågående undersökningen innan ställning togs till de i samma motioner framlagda förslagen.

Härtill kommer att i ett flertal motioner, som hänvisats till konstitutionsutskottet, yrkanden framställts om bl. a. utredning angående möjligheterna att — företrädesvis genom betald annonsering i dagspressen — vidga samhällets information till medborgarna, inte bara vad gäller sociala frågor utan jämväl beträffande lagstiftningen över huvud taget, undervisning, stipendieförmåner, arbetsmarknad m. m. Riksdagen kommer således att framdeles få taga ställning till bl. a. spörsmål om information av delvis annan och mera vittsyftande art.

Enligt utskottets mening kan starka skäl anföras till stöd för motionärernas uppfattning att samhällsinformationen bör utbyggas och effektiviseras. Med hänsyn till nyss angivna förhållande och då utskottet självfallet icke bör föregripa riksdagens ställningstagande till de sistnämnda motionerna anser sig emellertid utskottet för närvarande icke böra tillstyrka att den begärda utredningen kommer till stånd.

Utskottet finner det emellertid angeläget att, sedan statskontorets ovan berörda utredning avslutats, Kungl. Maj:t — oavsett vilken ställning riksdagen intager till nyssnämnda motioner — vidtager de åtgärder som må befinnas erforderliga och lämpliga för att föra frågan om en förbättrad samhällsinformation vidare.

Beträffande yrkandet om utredning i syfte att ersätta det nuvarande systemet med ansökning om tillkommande sociala förmåner med ett automatiskt förfarande vill utskottet till en början framhålla att det i fråga om flertalet socialförmåner ligger i sakens natur att de inte kan aktualiseras på annat

sätt än genom initiativ från den som genom sjukdom eller av annan anledning blivit berättigad till förmånen i fråga.

Rörande av motionärerna särskilt angivna, icke behovsprövade förmåner — den allmänna ålderspensionen från folkpensioneringen, det allmänna barnbidraget och barnpensionen från folkpensioneringen — har remissinstanserna på ett enligt utskottets mening övertygande sätt visat att ett ansökningsförfarande inte kan undvaras. Beslut i fråga om dessa förmåner kan inte fattas utan vissa grundläggande uppgifter som måste lämnas av den enskilde, och även för den administrativa handläggningen krävs olika uppgifter som endast kan erhållas från den bidrags- eller pensionsberättigade. Mot bakgrunden av vad som blivit upplyst om myndigheternas praxis i fråga om avisering och utskickande av blanketter och broschyrer synes man för övrigt med visst fog kunna hävda att vad som formellt betecknas som en ansökan i själva verket ofta mindre är en ansökan i egentlig mening än ett led i ett skriftligt utredningsförfarande, som merendels inte torde vara särskilt betungande för den enskilde. Det är emellertid angeläget att utvecklingen på detta område noggrant följes och att alla möjligheter att förhindra att medborgarna går miste om dem tillkommande förmåner blir tillvaratagna. En åtgärd i detta syfte som redan nu synes böra övervägas är att rekommendera eller ålägga pastorsämbetena eller annan myndighet att — i den mån så ej redan sker — vid dödsfall lämna uppgift till försäkringskassorna om efterlevande barn, varigenom möjlighet skulle skapas för kassorna att avisera om barnens pensionsrätt. Initiativ i detta syfte synes kunna tagas utan sådan utredning som motionärerna föreslagit.

Under åberopande av vad sålunda anförts och med hänsyn till de nu behandlade frågornas vikt anser sig utskottet böra hemställa,

att riksdagen i anledning av motionerna I: 48 och II: 85,
I: 105 och II: 143 samt I: 50 och II: 84 giver till känna vad
utskottet anför.

Stockholm den 1 mars 1966

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Möller, Sörlin, Eric Gustaf Peterson, Hellebladh, Oscar Carlsson, Svanström, Hedlund, Nyman, Axel Kristiansson, Helge Karlsson och Blomquist;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, fru Jäderberg, herrar Haglund, Wikner, Larsson i Borrby, Nilsson i Bästekille, Westberg, Nordgren, Svanberg och Johansson i Växjö, fru Ekroth samt herr From.